

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

ABUSE OF PROCEDURAL RIGHTS IN THE CIVIL JUDICIARY OF UKRAINE

Атаманчук Н.І., д.ю.н., доцент,
провідний науковий співробітник відділу
дослідження проблем взаємодії держави та громадянського суспільства
Київського регіонального центру Національної академії правових наук України

Монаєнко А.О., д.ю.н., професор, заслужений юрист України,
головний науковий співробітник відділу
дослідження проблем взаємодії держави та громадянського суспільства
Київського регіонального центру Національної академії правових наук України

Костюченко О.С., д.ю.н., професор,
провідний науковий співробітник відділу забезпечення інтеграції академічної
та університетської правової науки та розвитку юридичної освіти
Київського регіонального центру Національної академії правових наук України.

Статтю присвячено дослідженню наявних у процесуальній науці підходів до визначення ознак, сутності, понять, юридичної природи зловживання процесуальними правами в цивільному судочинстві, механізму запобігання, протидії цьому явищу та його припинення. Проаналізовано окремі положення процесуального законодавства, що передбачають заборону зловживання процесуальними правами та встановлюють відповідальність за такі дії. На підставі аналізу практики Верховного Суду та положень цивільного законодавства встановлено те, що існує велика кількість різноманітних видів зловживань процесуальними правами у цивільному судочинстві.

Авторами встановлено, що під «зловживанням процесуальними правами» може бути визначено діяльність учасників цивільного процесу, що здійснюється всупереч принципам цивільного судочинства, у формі процесуального правопорушення чи шкідливої поведінки, з метою отримання вигоди більшої ніж за умови добросовісного використання процесуальних прав, наслідком якої є заподіяння шкоди публічним або приватним інтересам інших осіб.

Зроблено висновки про необхідність визначення чітких критеріїв, на підставі яких дії учасників судового процесу можуть бути кваліфіковані як зловживання процесуальними правами, з метою їх відповідності національному та міжнародному законодавству, а також однаковому тлумаченню норм права. Проведене дослідження дало змогу констатувати, що запровадження принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами має важливе значення для своєчасного розгляду і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Ключові слова: зловживання правом, зловживання процесуальними правами, цивільне судочинство, цивільне процесуальне право, Цивільний процесуальний кодекс України.

The article is sanctified to research of the present in judicial science going near the decision of signs, essence, concepts, legal nature of abuse of judicial rights in the civil rulemaking, mechanism of prevention, counteraction to this phenomenon and his stopping. Separate positions of judicial legislation, that envisage prohibition of abuse of judicial rights and set responsibility for such actions, are analysed. On the basis of analysis of practice of Supreme Court and positions of civil legislation it is set that plenty of various types of abuses is by judicial rights in the civil rule-making.

It is set authors, that under «abuse of judicial rights» activity of participants of civil procedure that comes true despite principles of the civil rule-making can be certain, in form judicial offence or harmful behavior, with the aim of receipt of benefit anymore than on condition of the conscientious use of judicial rights, the consequence of that is a damnification to public or private interests of other persons.

Drawn conclusion about a necessity decisions of clear criteria, on the basis of that can be skilled the action of participants of trial as abuse of judicial rights, with the aim of their accordance to the national and international legislation, and also to identical interpretation of norms of right.

Undertaken a study gave an opportunity to establish, that the input of principle of impermissibility of abuse of judicial rights has an important value for timely consideration and dispatch of civil businesses with the aim of effective protection of the unrecognized or contested rights, freedoms or interests of physical persons, rights and interests of legal entities, interests of the state, broken.

Key words: abuse of right, abuse of judicial rights, civil rule-making, civil judicial law, civil procedure code of Ukraine.

Постановка проблеми. Проблематика зловживань процесуальними правами є доволі актуальною для вітчизняної науки та практики, адже правильний і своєчасний розгляд і вирішення справ у судах є вкрай важливим.

Окрім того, право на судовий захист є невід'ємним конституційним правом людини і громадянина, що закріплене в ст. 55 Конституції України [1].

Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод [2] (далі - Конвенція), також передбачено, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом (ст. 6); кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження (ст. 13). А зловживання правами,

відповідно ст. 17 Конвенції визначається як діяльність або дії, спрямовані на скасування прав і свобод, визнаних у Конвенції, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції.

В цивільному судочинстві, основним завданням якого є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави, принципи посідають провідне місце. Вони є первинними нормами, що не ґрунтуються одна на одній, однак тісно та гармонійно взаємопов'язані. Принципи виступають не лише як гарантії реалізації завдань цивільного судочинства, але і як гарантії дотримання його процесуальної форми. Однією із основних задач (принципів) цивільного судочинства, визначених п. 11 ч. 3 ст. 2 Цивільного процесуального кодексу Укра-

їни (далі – ЦПК України) [3] є неприпустимість зловживання процесуальними правами. Водночас згідно з ч. 1 ст. 44 ЦПК України учасники судового процесу та їхні представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами; зловживання процесуальними правами не допускається [3, ст. 44].

Таким чином, неприпустимість зловживання процесуальними правами є засадничим принципом цивільного судочинства, що ґрунтується на конституційних та конвенційних нормах та безпосередньо закріплений у ЦПК України. З огляду на таке, визначення поняття та сутності цього принципу, особливостей його дотримання в цивільному судочинстві є актуальним напрямом дослідження сучасної правової науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження окремих питань зловживання процесуальними правами у цивільному судочинстві здійснили такі українські вчені, як: Андрієнко І. С. [4]; Бичкова С.С., Чурпіта Г.В. [5]; Васильєва-Шаламова Ж. В [6]; Голубєва Н. Ю. [7]; Кот О.О. [8]; Паскар А.Л. [9]; Тимошенко О. А. [10], Ткачук А. О. [11]; Чабаненко М.М. [12] та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній правовій доктрині відсутній єдиний і уніфікований підхід щодо дефініції «зловживання правом». В той же час, виходячи із природи процесуального права, яким зловживає особа, загальною визначенням є поділ на: зловживання правом на позов (зловживання процедурою в цілому, зловживання процесом в цілому, зловживання правом на судовий захист, зловживання правом на подачу позову тощо); зловживання окремими процесуальними правами.

Так, Постановою Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 03.06.2020 по справі № 318/89/18 визначено, що «Потрібно розмежовувати зловживання процесуальними правами та зловживання матеріальними (цивільними) правами. Вказані правові конструкції відрізняються як по суті, так і за правовими наслідками щодо їх застосування судом. При зловживанні процесуальними правами суд має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання, позов, чи застосувати інші заходи процесуального примусу. Натомість правовим наслідком зловживання матеріальними (цивільними) правами може бути, зокрема, відмова у захисті цивільного права та інтересу, тобто відмова в позові» [13].

Незважаючи на визнання на законодавчому рівні принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами та деяку регламентацію заходів відповідальності, законодавче визначення поняття «зловживання процесуальними правами» на сьогодні не надано. Варто зауважити, процесуальним законом (ст. 44 ЦПК України) визначається «зловживання процесуальними правами» як дії, що суперечать завданню цивільного судочинства.

Розширене тлумачення поняття «зловживання процесуальними правами» надане Верховним Судом, який у своїй практиці розглядає зловживання як особливий різновид цивільного процесуального правопорушення, що полягає у зловживанні процесуальними правами, за якого відбувається порушення умов реалізації суб'єктивних цивільних процесуальних прав, і визначається як поведінка, що перевищує або порушує межі здійснення суб'єктивних прав [14].

Серед учених також здійснюються спроби визначення даного поняття. Так, Н. Голубєва пропонує доповнити ч. 1 ст. 44 ЦПК абзацом другим наступного змісту: «Зловживання цивільними процесуальними правами – недобросовісні дії учасників судового процесу направлені на реалізацію суб'єктивного права всупереч його призначенню, за допомогою яких один учасник судового процесу чи його представник навмисно або нецільово заподіює шкоду іншим учасникам процесу чи їх представникам чи правосуддю в цілому» [7].

О. Кот вважає, що категорію «зловживання процесуальним правом» слід розглядати як складову частину

ширшого поняття — «процесуальне правопорушення» [8, с. 44].

На думку С. Бичкової та Г. Чурпіти «зловживання цивільними процесуальними правами слід розглядати як використання учасником цивільного процесу свого суб'єктивного цивільного процесуального права з метою, яка суперечить завданням цивільного судочинства» [5, с. 17].

Зокрема, І. Андрієнко пише про «...необхідність визначення чітких критеріїв, на підставі яких дії учасників судового процесу можуть вважатися зловживаннями процесуальними правами, оскільки в деяких випадках межа між зловживанням правом та добросовісною і розумною поведінкою є доволі ілюзною, що в свою чергу може призвести до безпідставних негативних наслідків для учасників процесу» [4, с. 99].

Вітчизняні вчені [6, с. 53], досліджуючи історію розвитку законодавства щодо відповідальності за зловживання процесуальними правами в зарубіжному праві, зроблять висновок про те, що зловживання процесуальними правами як негативне явище, що відноситься до сфери цивільного судочинства, перш за все, має певну соціальну зумовленість.

Слушною є думка О. Кальян та В. Осташової про те, що «...з одного боку, зловживання процесуальними правами - це цивільне процесуальне правопорушення, а з іншого боку - неналежне здійснення суб'єктивних процесуальних прав. В цьому проявляється спотворення суб'єктивного права при його реалізації» [15, с. 126].

Згідно ст. 44 ЦПК України залежно від конкретних обставин суд може визнати зловживанням процесуальними правами дії, що суперечать завданню цивільного судочинства, зокрема: 1) подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, що спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення; 2) подання декількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями; 3) подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер; 4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи або завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача) з тією самою метою; 5) укладення мирової угоди, спрямованої на шкоду правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі [3, ст. 44].

Останнім часом в цивільному судочинстві зловживання процесуальними правами стало надто популярним та розповсюдженим явищем, яке здійснюється з різною метою, а саме: затягування процесу, привертання до себе уваги, усунення певних ризиків до прийняття судом остаточного рішення тощо. На підтвердження наведених вище положень продемонструємо ряд прикладів із судової практики.

Зокрема, Верховний Суд у постанові від 19.03.2019 у справі № 199/6713/14-ц зазначає, що «У скарзі скаргник неодноразово використовував нецензурну лексику, лайливо характеризував державного виконавця та його роботу і стверджував, що звернувся до суду за захистом своїх прав саме тому, що державний виконавець має такі характеристики. Велика Палата Верховного Суду вважає такі дії скаргника виявом неповаги до

суду й інших учасників процесу та констатує, що подання такої скарги є зловживанням скаргником його процесуальним правом, невиконанням обов'язку керуватися завданням цивільного судочинства. Відповідно до частини третьої статті 44 ЦПК України, якщо подання скарги визнається зловживанням процесуальними правами, суд з урахуванням обставин справи має право залишити цю скаргу без розгляду. З огляду на наведені вище висновки Велика Палата Верховного Суду вважала касаційну скаргу частково обґрунтованою. Тому ухвалу суду першої інстанції та постанову апеляції скасувала, а скаргу залишила без розгляду» [16].

Велика Палата Верховного Суду в ухвалі від 26.06.2019 у справі № 587/430/16-ц визнала подання заявником клопотання зловживанням процесуальним правом і залишила це клопотання без розгляду, вважаючи, що «...у клопотанні заявника відсутні інші підстави або нові обставини, які би зумовлювали необхідність вирішення втретє поданого клопотання щодо розгляду справи в судовому засіданні з викликом сторін» [17]. Як слідує із зазначеного судового рішення, повторюваність вчинення однієї й тієї ж процесуальної дії може бути підтвердженням зловживання процесуальними правами лише за умови вчинення цих дій всупереч меті правосуддя, зокрема, з метою затягування строків розгляду справи.

Водночас про наявність зловживання процесуальними правами може свідчити і одноразова дія особи. Так, Велика Палата Верховного Суду ухвалою від 11.03.2019 у справі № 757/22314/17-ц повернула справу на розгляд відповідній колегії Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду, зазначаючи про те, що «...позивачка звернулася до суду за правилами цивільного судочинства, жодних заперечень щодо юрисдикції суду в учасників справи не було, суди розглянули спір за цими правилами та не вирішували питання про необхідність його розгляду в іншій юрисдикції, Велика Палата Верховного Суду вважає зловживанням процесуальним правом з метою передання справи на розгляд Великої Палати Верховного Суду спотворення висновків судів у справі для формулювання у касаційній скарзі доводів про порушення судами правил юрисдикції» [18].

Аналіз судової практики та положень цивільного законодавства дає підстави для висновку про те, що існує велика кількість різноманітних видів зловживань процесуальними правами у цивільному судочинстві.

На думку О. Тимошенко, основними проблемами та шляхами посилення правового забезпечення принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами в цивільному судочинстві України є наступні: відсутність законодавчого визначення поняття «зловживання цивільними процесуальними правами»; відсутність законодавчо закріплених основних ознак чи критеріїв визначення певної поведінки учасника цивільної справи як зловживання його процесуальними правами та відмежування такого типу поведінки від абсолютно правомірної чи чітко протиправної дії; короткий (хоча і невичерпний) перелік видів зловживання процесуальними правами, закріплений ЦПК України, який має бути конкретизований, враховуючи практику Європейського суду з прав людини та судову практику в Україні (зокрема шляхом доповнення норм про сутяжництво тощо); не досить усталена практика щодо застосування судами норм відповідальності учасника за зловживання ним процесуальними правами; відсутність визначення безпідставного відводу судді чи його інших недобросовісних дій як зловживання його процесуальними правами та встановлення для нього юридичної відповідальності в такому разі [10, с. 74].

М. Чабаненко ж вважає, що інститут зловживання процесуальними правами у цивілістичному процесі в поточному вигляді: 1) є невнимим, але суттєвим обмеженням принципів диспозитивності і змагальності; 2) не відповідає вимогам правової визначеності, яка є органічним

елементом принципу верховенства права; 3) маючи декларовану мету запобігати зловживанням процесуальними правами з боку учасників процесу, одночасно створює сприятливі умови для зловживань і сваволі з боку суду [12, с. 78].

Зауважимо, що цивільним процесуальним законодавством на суд покладений обов'язок вживати заходів для запобігання зловживанням процесуальними правами (ч. 4 ст. 44 ЦПК України).

На думку А. Паскар «роль суду у попередженні зловживань процесуальними правами та протидії ним проявляється у професійному керівництві ходом судового провадження, чіткому роз'ясненні прав та обов'язків суб'єктів судового процесу, реагуванні на будь-які спроби зловживання правами, стимулюванні добросовісної реалізації процесуальних прав, наголошенні на неприпустимості поведінки, яка порушує права інших осіб або створює перешкоду у їх реалізації» [9, с. 158].

Як зазначає суддя Касаційного цивільного суду Верховного суду Д. Луспенік [19], до заходів боротьби із процесуальними зловживаннями найчастіше відносять: законодавче закріплення обов'язку сторін добросовісно користуватися своїми процесуальними правами; відмову суду у вчиненні певних дій, зокрема відмову в задоволенні клопотань та заяв особи, відмову у прийнятті зустрічного позову тощо; відхилення апеляційної та касаційної скарг; залишення позову без розгляду; відшкодування завданих збитків особою, яка вчинює зловживання процесуальними правами; відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову; відмову у прийнятті доказів, поданих із порушенням встановлених законом строків; ухвалення судового рішення на основі наявних у справі доказів; виклик сторін для надання особистих пояснень у справі; відшкодування судових витрат за умови необґрунтованих дій позивача в разі закриття провадження у справі та залишення позову без розгляду; покладання на сторону, що зловживала процесуальними правами, судового збору незалежно від результатів вирішення спору; окрема ухвала; штраф; заходи адміністративної (ст. 185-3 КУпАП) та кримінальної (ст. 382 КК України) відповідальності; дисциплінарна відповідальність адвоката та втрата статусу представника для представника – не адвоката; скасування судового рішення у випадку, коли до участі у справі не були залучені заінтересовані особи; негативні наслідки, що наступають для особи, яка не виконала свої процесуальні обов'язки, тощо.

Поділяємо думку А. Паскар про те, що активна протидія зловживанню процесуальними правами учасниками судового процесу є гарантією справедливого судочинства та запорукою ефективного функціонування системи правосуддя загалом [9, с. 158].

Варто зазначити, що в Україні лише декілька норм у процесуальних кодексах присвячені питанням зловживань. Тоді як у деяких зарубіжних державах, зокрема Австралії, Канаді, Великобританії, США, Індії, прийняті окремі законодавчі акти, спрямовані на протидію зазначеній процесуальній поведінці, навіть виділяється окрема категорія осіб – сутяжників.

Так, відповідно до параграфу 391 Цивільного процесуального кодексу Каліфорнії сторона визнається сутяжницькою, зокрема якщо вона повторно порушувала провадження або чинила спроби порушити провадження знову проти одного і того самого відповідача після ухвалення рішення не на свою користь; повторно подавала до суду необґрунтовані письмові клопотання або вчиняла процесуальні дії, щоб спричинити непотрібний обмін змагальними паперами, або вдавалася до інших тактик, що є явно необґрунтованими або спрямовані на затягування процесу; була визнана сутяжницькою стороною будь-яким іншим судом штату або федеральним судом на основі подібних фактів або дій тощо [20].

Висновки. Отже, вважаємо зловживання процесуальними правами – це діяльність учасників цивільного процесу, що здійснюється всупереч принципам цивільного судочинства, у формі процесуального правопорушення чи шкідливої поведінки, з метою отримання вигоди більшої ніж за умови добросовісного використання процесуальних прав, наслідком якої є заподіяння шкоди публічним або приватним інтересам інших осіб.

Зауважимо, що законодавче закріплення у ЦПК України заборони зловживання процесуальними правами є важливим кроком на шляху до підвищення ефективності цивіль-

ного процесу. Водночас, необхідно звернути увагу на визначеність та характеристику дій учасників судового процесу, що можуть бути кваліфіковані як зловживання процесуальними правами, з метою їх відповідності національному та міжнародному законодавству, а також однаковому тлумаченню норм у правозастосовній практиці. При усуненні зазначених недоліків правосуддя стане доступнішим і якіснішим для добросовісних учасників судочинства, оскільки при зменшенні фактів зловживання процесуальними правами у суддів виявиться більше часу та можливостей для повного та всебічного розгляду інших правових конфліктів.

ЛІТЕРАТУРА.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4348>.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950. Ратифіковано Законом України від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n6039>
4. Андрієнко І. С. Зловживання процесуальними правами у цивільному судочинстві: окремі питання. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 96-99.
5. Бичкова С.С., Чурпіта Г.В. Зловживання цивільними процесуальними правами. *Криміналістичний вісник*. 2015. № 2 (24). С. 12-18.
6. Бородіна О. С., Васильєва-Шаламова Ж. В. Історія розвитку законодавства щодо відповідальності за зловживання процесуальними правами в зарубіжному праві: історико-порівняльний аналіз. *Право і суспільство*. 2021. № 5. С. 48-54.
7. Голубева Н. Ю. Зловживання цивільними процесуальними правами: новели ЦПК. *Новели цивільного процесуального кодексу України: матеріали круглого столу* (м. Одеса, 26 берез. 2018 р.) / за заг. ред. Н. Ю. Голубевої; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса: Фенікс, 2018. С. 3-9.
8. Кот О.О. Окремі аспекти зловживання процесуальними правами. *Вісник Верховного суду України*. 2017. № 1 (197). С. 36-44.
9. Паскар А.Л. Роль суду в попередженні зловживань процесуальними правами учасниками цивільного процесу. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. *Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць*. Київ, 2021. № 2 (50). С. 155 – 159.
10. Тимошенко О. А. Неприпустимість зловживання процесуальними правами в системі принципів цивільного судочинства України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 3. С. 70-75.
11. Ткачук А. О. Принцип добросовісності учасників цивільного судочинства та заборона зловживання цивільними процесуальними правами. *Проблеми законності*. 2018. Вип. 141. С. 94-103.
12. Чабаненко М.М. До питання зловживання процесуальними правами у вітчизняному цивілістичному процесі. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 76-78.
13. Постанова Касаційного цивільного суду Верховного Суду у справі № 318/89/18 від 03 червня 2020 року. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89675396>.
14. Ухвала Касаційного цивільного суду Верховного Суду у справі № 552/2378/17 від 06 вересня 2018 року. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76350143>
15. Кальян О.С., Осташова В.О. Окремі теоретичні та деонтологічні аспекти зловживання процесуальними правами. *Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції*. Полтава, 2021. С. 125-127.
16. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі № 199/6713/14-ц від 13 березня 2019 року. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80854817>.
17. Ухвала Великої Палати Верховного Суду у справі № 587/430/16-ц від 26 червня 2019 року. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82738712>
18. Ухвала Великої Палати Верховного Суду у справі № 757/22314/17-ц від 11 березня 2019 року. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80522395>.
19. Луспенник Д. Засоби запобігання зловживанням процесуальними правами у цивільному судочинстві. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Luspenyk_2021_03_15.pdf.
20. California Code, Code of Civil Procedure - CCP § 391. URL: <https://codes.findlaw.com/ca/code-of-civil-procedure/ccp-sect-391.html>.